

Politica administrativă a țarismului în Basarabia

Cornea, Sergiu

Veröffentlichungsversion / Published Version

Sammelwerksbeitrag / collection article

Empfohlene Zitierung / Suggested Citation:

Cornea, S. (2011). Politică administrativă a țarismului în Basarabia. In *In honorem Ion Țișcanu: Studii de istorie a românilor* (pp. 67-77). Cahul <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-68207-7>

Nutzungsbedingungen:

Dieser Text wird unter einer CC BY Lizenz (Namensnennung) zur Verfügung gestellt. Nähere Auskünfte zu den CC-Lizenzen finden Sie hier:
<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.de>

Terms of use:

This document is made available under a CC BY Licence (Attribution). For more information see:
<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

ACADEMIA DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI
Institutul de Istorie, Stat și Drept
Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu” din Cahul

In honorem

Ion Țișcanu

Studii de istorie a românilor

Cahul

27 martie 2011

POLITICA ADMINISTRATIVĂ A ȚARISMULUI ÎN BASARABIA

Sergiu CORNEA

Politica de subjugare a coloniilor de către metropolă cunoaște o varietate foarte mare de metode și practici. O metodă de impilare națională a Basarabiei, utilizată de către țarism a fost politica administrativă promovată în regiune. De altfel, principiile administrative respective au fost preluate fidel de sistemul sovietic de administrare.

În 1812, fără nici un drept istoric sau de altă natură, Imperiul rus a anexat Moldova de Est, teritoriu numit ulterior Basarabia și transformat în colonie. **Politica administrativă promovată de autoritățile rusești în Basarabia** era strâns legată de evoluțiile și tendințele în politica internă și externă a Rusiei. Potrivit cu interesele Imperiului a evoluat și procesul organizării administrative a Basarabiei: de la acordarea statutului de autonomie administrativă provizorie până la transformarea în gubernie rusească.

Procesul implementării și consolidării sistemului rusesc de administrare în Basarabia poate fi divizat în trei perioade distincte:

- I. administrația provizorie (1812-1818);
- II. „autonomia administrativă” (1818-1828);
- III. administrația de tip gubernial (1828-1917).

Menționăm faptul, că până la anexare, în interfluviul Pruto-Nistrean, numit ulterior Basarabia, funcționa un sistem administrativ eficient constituit în baza legilor și a uzanțelor administrative moldovenești.

Imediat după anexare, autoritățile rusești promovează în Basarabia o politică administrativă specifică. Sunt menținute cu titlu provizoriu structurile administrative de nivel local, iar la constituirea instituțiilor administrative regionale se ține cont de structura, componența și competențele Divanului moldovenesc.

Politica administrativă promovată în Basarabia, în primii ani de ocupație, era impusă de necesitatea consolidării succeselor militare ale Imperiului rus. Autoritățile ruse, având drept scop imediat dominarea în Balcani, preconizau ca prin demonstrarea avantajelor stăpânirii rusești în Basarabia să atragă simpatia popoarelor vecine de partea sa. De aceea, inițial, a fost instituit un sistem provizoriu de administrare care avea similitudini cu cel existent în Moldova, acreditându-se ideea unei oarecare continuități a administrației.

Caracterul provizoriu al sistemului administrativ implementat în Basarabia a influențat substanțial funcționalitatea sa. Acest sistem, care prin însăși natura sa era unul tranzitoriu, s-a dovedit a fi departe de perfecțiune, aplicarea lui în practică a scos la iveală foarte multe deficiențe și imperfecțiuni. Starea de provizorat a administrației, care presupunea o existență limitată în timp și înlocuirea cu o altă formă de administrare a provocat animozități între boierimea locală și protipendada rusă în problema administrării ulterioare a Basarabiei.

Caracterul provizoriu al organizării administrative implementate în Basarabia era impus de situația în care se afla Rusia în acel moment. Incontestabil, implantarea în mod abuziv, a sistemului de administrare rusesc într-un teritoriu cu o populație majoritară română, care avea tradiții administrative și juridice seculare și o clasă nobiliară dispusă să mențină individualitatea poporului său, era o sarcină foarte complicată. E evident că în aceste condiții s-a ținut cont de starea de spirit antirusă a populației, mai ales a nobilimii, care a fost foarte mult afectată de dezmembrarea Moldovei. Țarismul rus, fiind constrâns de aceste realități, a fost nevoit să-și modifice politica administrativă tradițională și să tolereze în teritoriul cotoplit un sistem administrativ asemănător, măcar formal, cu cel existent anterior.

Menținerea unor similitudini cu sistemul administrativ moldovenesc era dictată de un alt deziderat al politicii expansioniste rusești: având drept scop imediat dominarea în Balcani, Rusia preconiza ca prin demonstrarea avantajelor stăpînirii rusești să atragă simpatia popoarele vecine de partea sa.

Chiar din primii ani de stăpânire rusească, Basarabia a fost transformată într-o zonă dominată de samovolnicie și fărădelegi. Situația creată contravenea intereselor de politică externă ale Rusiei și nu contribuia deloc la crearea unei mai bune imagini a Rusiei ca ocrotitoare a popoarelor de aceeași credință. De aceea, autoritățile ruse întreprind măsuri pentru redresarea situației.

În viziunea oficialilor ruși, situația putea fi ameliorată doar prin trimiterea la fața locului a unui funcționar de rang superior, abilitat să exercite puterea deplină în regiune. Prin instituirea în Basarabia a funcției de nămesnic plenipotențiar (1816) autoritățile ruse au urmărit scopul supravegherii stricte a regiunii anexate și a modificării regimului administrativ existent în scopul apropiării lui de structurile administrative existente în guberniile centrale ale Imperiului rus, de legile și practicile administrative rusești.

Modificările aduse sistemului administrativ al regiunii au pregătit terenul pentru introducerea în 1818 a unui nou regulament de administrare a

Basarabiei. „Așezământul obrazovaniei oblastei Bassarabiei” a instituit o nouă structură administrativă a Basarabiei bazată pe principiile menținerii particularităților naționale și a eligibilității funcționarilor în funcțiile administrative. Basarabiei i s-a confirmat oficial denumirea de „Regiunea Basarabia”, iar limba română a fost admisă în instituțiile administrative și judiciare ale regiunii.

„Autonomia administrativă” a Basarabiei în cadrul Imperiului rus a fost determinată de instituirea în regiune a unui organ suprem abilitat cu funcții administrativ-judiciare. Inițial Consiliul Suprem s-a impus în viața administrativă și judiciară, implicându-se în soluționarea diferitor probleme legate de situația internă a regiunii. Deciziile și sentințele Consiliului erau definitive.

Consiliul Suprem, datorită atitudinii ostile a autorităților ruse, nu și-a realizat obiectivele care i-au fost atribuite. Oficialitățile ruse, chiar de la constituirea Consiliului au depus eforturi considerabile de a-i minimaliza rolul în procesul de administrare a Basarabiei. Treptat, un urma diferitor intervenții a autorităților centrale și cu sprijinul funcționării ruse din regiune Consiliul Suprem a fost transformat într-un organ consultativ.

Realizarea competențelor ce i-au fost atribuite Consiliului a fost substanțial diminuată și de însăși modalitatea de constituire a acestei instituții și practicile administrative utilizate.

Nobilimea locală a fost egalată în drepturi cu cea rusă și a obținut accesul la anumite funcții în instituțiile administrative și judiciare la nivel local și provincial, iar în Consiliul Suprem, inițial, localnicilor le-a fost asigurată majoritatea.

Menționez că elementul local în administrație n-a fost reprezentat de instituții de sorginte moldovenească ca în perioada precedentă. Exponentul elementului local a fost nobilimea basarabească, care, profitând de faptul că accesul la anumite funcții se realiza în baza principiului electiv a avut posibilitatea să participe la administrarea regiunii.

Au fost menținute legile locale, dar în același timp a fost admisă și favorizată aplicarea normelor de drept rusești, asigurându-se supremația ultimelor.

Au fost implementate în regiune instituții și funcții administrative specifice sistemului rusesc de administrare. Toate instituțiile administrative constituite în 1818, în afară de Consiliul Suprem, aveau analogii în sistemul gubernial rusesc de administrare. Astfel că, sistemul administrativ constituit în această perioadă și care, în aparență, era unul al autonomiei administra-

tive, în realitate fusese împrumutat din guberniile centrale și acomodat la realitățile Basarabiei. Dacă în anii 1812 – 1813, când a fost implementat sistemul administrativ provizoriu s-au păstrat intacte structurile administrative moldovenești, atunci „Așezământul” din 1818 a continuat procesul, început de Guvernatorul Bahmetiev în 1816, de extindere în Basarabia a instituțiilor și uzanțelor administrative rusești. Pentru a camufla această diversiune s-a recurs la crearea unor aparențe de autonomie.

Noul regulament administrativ din 1828 a fost o evoluție firească a politicii promovate de țarism în domeniul organizării administrative a Basarabiei. Sistemul instituțiilor administrative prevăzut de „Așezământ”(1828) s-a constituit definitiv către mijlocul anilor treizeci și s-a menținut până la realizarea reformelor din deceniile șase-șapte ale sec.XIX. Anii 30-40 ai sec. XIX se caracterizează printr-o centralizare și birocratizare excesivă a aparatului de stat, administrațiilor regionale și județene. Pregătirile Imperiului rus de noi campanii militare spre Balcani au influențat și atitudinea cercurilor guvernante față de administrarea provinciei. Preconizatele operații militare cereau instaurarea în regiune a unei administrații centralizate, cu un sistem strict de subordonare, previzibilă și executorie pentru a face față eventualelor eforturi militare.

În aceste condiții autonomia administrativă a Basarabiei nu avea nici o șansă să supraviețuiască. Nobilimea locală și-a pierdut privilegiul de a participa și a influența procesul de administrare a Basarabiei. După 1828 funcționarii instituțiilor administrative și judiciare erau selectați și numiți în funcții de autoritățile ruse. Principiul eligibilității personalului administrativ e omis, de altfel ca și limba română și legile și tradițiile locale din administrație și justiție. Odată cu constituirea sistemului administrativ prevăzut de „Așezământul...” din 1828 Basarabia, treptat își pierde calitatea de entitate administrativă distinctă în cadrul Imperiului rus.

Perioada reformelor sociale din anii 60-70 ai sec.XIX poate fi considerată etapa finală a procesului de implementare a sistemului rusesc de administrare în Basarabia. Reformele „liberale” din anii 60-70 ai sec. XIX, ce au avut pentru Rusia o mare semnificație și care reprezentau pentru ea un progres decisiv, au avut pentru Basarabia rezultate cu totul diferite: ele au contribuit la lichidarea particularităților distincte ale Basarabiei și la asimilarea regiunii și a locuitorilor de către Imperiul rus. Sunt lichidate orice manifestări naționale în toate sferele vieții sociale și regiunea e transformată într-o ordinară gubernie rusească, situație ce se menține până la căderea absolutismului rusesc în anul 1917.

Mă voi referi în continuare la analiza factorilor ce au determinat politica administrativă promovată de autoritățile rusești în Basarabia. E nesar de precizat că tratez noțiunea de „politică administrativă” ca pe o componentă esențială a politicii generale a statului care abordează teoretic și soluționează practic modul de îndeplinire a sarcinilor în domeniul administrației publice, pe plan central și local, în vederea atingerii obiectivelor urmărite de acesta. Ea definește poziția și opțiunile statului față de problemele administrative și, în special, asupra ponderii, oportunității și scopului în care se folosesc mijloacele materiale și financiare, a destinației și structurii generale a sistemului administrativ al țării. Reprezentând o concepție cuprinzătoare despre administrarea țării, politica administrativă, vizează ansamblul acțiunilor, căilor, mijloacelor și metodelor folosite în acest domeniu în concordanță cu dezvoltarea societății și tendințele ce se manifestă în plan extern. Prin intermediul politicii administrative statul dirijează și coordonează forțele și mijloacele de care depinde administrarea eficientă a țării: economice, politice, juridice, culturale, educaționale ș.a..

Autoritățile rusești, reieșind din condițiile concret-istorice ale acelei perioade și a obiectivelor preconizate au conștientizat faptul că exercitarea politicii coloniale față de popoarele anexate necesită aplicarea unor metode mai subtile, diferite de cele aplicate în celelalte regiuni ale Imperiului.

Un rol important în conturarea configurației administrative a teritoriului cotropit l-au avut interesele țarismului de ordin extern. Din cele mai vechi timpuri, expansiunea a fost elementul esențial al politicii externe rusești. Folosind situația geopolitică favorabilă și forța militară imensă, țarismul pe parcursul secolelor a cotropit teritoriile istorice a circa 200 popoare, lichidând prin forță formațiunile statale naționale a multor etnii neruse. Cercetătorul rus K. Arseniev menționa, că în rezultatul anexiunilor efectuate, teritoriul Rusiei s-a extins de la 41.136 mile pătrate în 1505 până la 367.112 în 1848, ceea ce a constituit o lărgire a spațiului geografic al imperiului de circa 9 ori. Conform estimărilor istoricului V. V. Pohlebkîn, teritoriul Rusiei țariste se mărea zilnic în mediu cu 2-2,5 mile pătrate (110 – 140 km²). Agresivitatea țarismului luase o amploare deosebită la sfârșitul sec. XVIII – începutul sec. XIX. În ultimii 30 de ani ai sec. XVIII Imperiul rus a purtat șapte războaie, iar în 1805 – 1812, alte opt războaie.¹

De-a lungul secolelor, această tendință expansionistă a fost camuflată cu diverse motivări ideologice: la început se insista asupra ideii mesian-

¹ Grama, D.C. Tendințele evoluției doctrinelor juridice în Moldova (1774 – 1859).- București: ACTAMI, 2000.

ismului creștin, apoi a fost conceput planul restabilirii imperiului grec, condus de un guvern rus, transformat mai târziu în planul creării unui stat dac; după care a urmat proiectul creării de noi state la hotarul Turciei, sub protectoratul rus.

Organizarea administrativă a Basarabiei, mai ales la prima etapă, a fost determinată și de faptul că Rusia nu era sigură de posibilitatea menținerii teritoriului anexat în condițiile dificile în care se pomenise după încheierea Tratatului de pace de la București. Ulterior, războiul cu Napoleon și campaniile militare europene au sustras atenția Rusiei de la regiunea anexată. În acest context, istoricul A.Boldur constata: „Când ardea Moscova, bine înțeles, rușii nu puteau să se gândească la organizarea Basarabiei”.² Problemele basarabene au revenit în atenția autorităților ruse în a doua jumătate a anului 1815.

Basarabia ocupa o poziție geopolitică deosebită, fiind considerată de autoritățile rusești ca un factor important de consolidare a pozițiilor sale în Balcani. Rusia urmărea scopul de a atrage de partea sa popoarele din Sud-Estul Europei, aflate sub dominație turcă și de a folosi mișcarea de eliberare națională din aceste țări pentru realizarea propriilor interese. Țarismul cu orice ocazie se străduia să demonstreze că susține lupta de eliberare a popoarelor balcanice. Potrivit planurilor strategice ale autocrației ruse, Basarabia trebuia să devină o „momeală” pentru popoarele balcanice, lor acordându-li-se și posibilitatea de a se stabili cu traiul în Basarabia. Autoritățile rusești se străduiau să impună popoarelor din Balcani ideea că numai sub stăpânirea rusească e posibilă o dezvoltare durabilă. De aceea, inițial, locuitorilor Basarabiei le-au fost declarate unele înlesniri și au fost menținute anumite structuri administrative locale.

Basarabia, situată la confluența a trei imperii, avea o mare însemnătate strategică în calitate de avanpost sau spate sigur în cazul eventualelor conflagrații militare în Balcani. De aceea țarismul era cointerestat în asigurarea stabilității în regiune, evitându-se schimbarea bruscă a realității existente.

Asupra organizării administrative a Basarabiei a influențat și un alt factor extern. După revoluția franceză, ideile constituționalismului capătă o largă răspândire, fapt ce contribuie la amplificarea disensiunilor între autocrațiile feudale și statele burgheze. Sub influența acestor curente ideologice, diplomația rusă încearcă să-și mențină pozițiile elaborând conceptul „diplomației constituționaliste”. Politica constituționalistă promovată de

² Boldur, A. Istoria Basarabiei.- București, 1992, p.274.

oficialitățile ruse a fost o armă ideologică foarte eficientă în lupta contra lui Napoleon.³ Unii demnitari ruși au intuit că „diplomația constituționalistă” poate fi un instrument de consolidare a influenței rusești în Europa. Susținând instaurarea monarhilor constituționale în țările Europei de Vest, diplomația rusă spera că va crea o majoritate capabilă să anihileze alianța diplomatică anglo-austriacă. Această strategie ar fi fost lipsită de sens dacă n-ar fi fost susținută de măsuri concrete în plan intern. Prin aceasta, credem că, poate fi explicată atitudinea specială a autocrației ruse față de periferii, mai ales față de cele din Apus: Finlanda, Polonia și Basarabia. În anii 20 ai sec.XIX, politica constituționalistă nu mai aducea dividentele politice de odinioară și oficialitățile ruse n-au mai utilizat-o, faptul având impactul corespunzător asupra politicii administrative realizate în provinciile anexate.

Erau și motive de ordin intern. În anii războiului populația Basarabiei a suferit foarte mult în urma staționării trupelor ruse, fapt ce a contribuit la crearea unei atitudini ostile față de armata și autoritățile rusești. În primii ani de administrație rusească situația economică a regiunii și nivelul de trai al locuitorilor nu s-a ameliorat, consecințele războiului în 10 – 15 ani după anexare nu fuseseră lichidate.⁴ Ruina economică și administrația incompetentă, abuzivă și coruptă au contribuit la declanșarea unui fenomen care a deteriorat iremediabil imaginea Imperiului Rus – fuga țăranilor din Basarabia peste Prut.

Nici nobilimea locală nu avea temei să fie mulțumită de activitatea administrației ruse. Opoziția boierilor față de tendințele rusificatoare manifestate, mai ales, de către guvernatorul I.M.Harting și insistența cu care ei apărau legile și obiceiurile locale au determinat autoritățile centrale rusești să promoveze în Basarabia o politică mai liberală, cu cedări de moment și cu menținerea unor particularități și structuri administrative locale.⁵ Fermitatea cu care boierii moldoveni s-au ridicat în apărarea legilor și tradițiilor locale au temperat eforturile rusificatoare ale autorităților rusești și le-au determinat să fie mai loiale față de nobilimea locală.

În anul 1817, în Basarabia se aflau 45 de boieri din cei atestați în Moldova până la 1812 și 93 persoane înscrise în tagma nobiliară sub stăpânirea

³ Минаева, Н.В. *Правительственный конституционализм и передовое общественное мнение России в н.ХІХ в.* Москва, 1982, с.159.

⁴ Гросул, Я.С. *Автономия Бессарабии в составе России 1812-1828.* În: Труды по истории Молдавии. Кишинев, 1982., с.190.

⁵ Cornea, S. *Redimensionarea structurii administrative a Basarabiei în anii 1816-1818.* În: *Administrarea publică*, 2001, nr.3, p. 115-128.

rusească.⁶ Autoritățile ruse nu numai că au respectat titlurile de noblețe acordate anterior dar au și triplat numărul lor într-o perioadă relativ scurtă. O altă metodă de atragere a nobilimii era acordarea diferitelor funcții, titluri și ranguri în ierarchia administrativă. Astfel, prin ukazul țarului din 29 aprilie 1818, „pentru munca deosebită depusă pentru administrarea regiunii” au fost conferite următoarele titluri: consilier de curte - 3 persoane, asesor colegial -4, consilier titular -6, secretar colegial -5, secretar gubernial -6, registrator colegial -2.⁷

Introducerea forțată a sistemului administrativ rus ar fi avut efecte nedorite pentru imperiu: țarismul s-ar fi lipsit de principalul său sprijin social – nobilimea. Menționăm și faptul că boierimea locală, care a fost foarte mult afectată de dezmembrarea Moldovei, se orienta mai mult spre capitalele europene decât spre civilizația rusă. Este evident faptul, că în aceste condiții, autoritățile ruse n-au vrut să complice și mai mult situația prin schimbări radicale în administrația regiunii.

Situația Basarabiei în cadrul Imperiului rus a fost determinată și de evoluțiile interne din acea perioadă. La începutul secolului XIX, autocrația rusă deviază de la cursul său tradițional și pornește pe calea promisiunilor, cedărilor neesențiale și a reformelor. Procesul de adaptare a sistemului administrativ rus la noile condiții a început cu reformarea instituțiilor centrale. Conform manifestului țarului din 8 septembrie 1802, colegiile înființate de Petru I, au fost transformate în ministere. Principiul colegialității a fost înlocuit cu cel al conducerii unipersonale. Pentru coordonarea activității ministerelor a fost creat Comitetul miniștrilor. În 1809 au fost promulgate două ukazuri care reglementau statutul funcționarului în Rusia. Obținerea titlurilor și rangurilor e pusă în dependență de exercitarea anumitor funcții în administrația civilă sau de serviciul militar. La 1 ianuarie 1810, și-a început activitatea Consiliul de stat în noua sa calitate de organ legislativ - consultativ. Tendințele reformatoare, caracteristice societății ruse la acea perioadă, au influențat și procesul organizării administrative a provinciilor anexate.

Fenomenul menținerii, la etapa inițială, a unor particularități locale în procesul de administrare a regiunii trebuie tratat în contextul politicii promovate de țarism la periferiile naționale în acea perioadă. Realizarea

⁶ Teodorescu, C-tin. Moldova și Basarabia.1807-1817. Boierii, treptele boiereștiși slujbele îndeplinite.În: Viața Basarabiei, 1933, nr.11, p.27.

⁷ Arhiva Națională a Republicii Moldova, Fond 88, inv.1, d.40, p.2-2v.

politicii de exploatare colonială a popoarelor cotropite necesita aplicarea altor metode de administrare, deosebite de cele folosite în guberniile centrale și de aceea se impuneau și altfel de structuri și instituții administrative. În prima jumătate a sec.XIX, politica țarismului față de periferii se caracteriza prin crearea de unități administrativ-teritoriale deosebite și prin menținerea diferitor particularități specifice doar acelor regiuni.

Specificul administrării periferiilor naționale era determinat de sarcinile țarismului rus în regiunea respectivă. Sarcinile „locale”, care trebuiau realizate de autocrație necesitau acordarea autorităților rusești din provinciile naționale o anumită independență în activitate și o autonomie relativă în raport cu autoritățile centrale. De statut de autonomie în cadrul statului rus beneficia Finlanda, care avea propriul organ legislativ și guvernul său, în fruntea căruia se afla un guvernator general rus și o administrație locală. În 1815 în componența Rusiei a fost proclamat regatul Poloniei; țarul rus fiind și rege al Poloniei. El guverna prin intermediul unui namesnic. Existea un organ legislativ și un consiliu care exercita funcții administrative. Forme de administrare specifice erau aplicate și în Caucaz. Considerațiunile enumerate, ne permit să constatăm că politica administrativă a țarismului în Basarabia a fost în unison cu politica administrativă, promovată de autoritățile ruse față de celelalte provincii naționale cotropite.

Asupra organizării administrative a Basarabiei au influențat și unii factori de ordin subiectiv. Mă refer, în primul rând, la manifestările aparent liberale, caracteristice primei perioade de domnie a lui Alexandru I, care în condițiile dificile de la începutul sec. XIX, manevrând abil, făcând unele abateri de la politica tradițională promovată de autocrația rusă a reușit, totuși, să o mențină.

E cunoscut faptul apropierii lui Alexandru I de anumite personalități ale epocii sale (M.M.Speranski, A.A.Aracceev, I.A.Capodistrias) și influența care au avut-o asupra lui.⁸ Ideile politice ale lui Alexandru I și influența anumitor persoane din anturajul său, de asemeni, au influențat crearea modelului administrativ implementat în Basarabia.

Un rol aparte în instituirea sistemului administrativ rusesc în Basarabia, la prima etapă, l-a avut contele I.A.Capodistrias (1776 – 1831), susținător al ideii de eliberare națională a popoarelor din Balcani și a creării statelor creștine sub protectoratul Rusiei. E știut faptul că el întreținea legături cu familia nobile din Basarabia și în deosebi cu S.Sturdza și copiii săi Alexan-

⁸ Ключевский, В.О. Сочинения .Т.5.- Москва,1989, с.415.

dru și Roxandra,⁹ cu care a întreținut o vastă corespondență. Astfel, la 22 octombrie 1817, I.A.Capodistrias îi comunica Roxandrei Sturdza(Edling): „Țarul dorește să fiu lângă domnia sa. De ce? Pentru a-i fi de folos în realizarea marilor reforme în imperiul său”.¹⁰ Alexandru, care cunoștea perfect cinci limbi, la vârsta de numai optsprezece ani a fost angajat în serviciu la Ministerul de Externe al Rusiei, unde a făcut cunoștință cu I.Capodistrias. El, fiind în subordinea lui I.Capodistrias, care era secretar de stat, responsabil de problemele Basarabiei, participa la examinarea chestiunilor referitoare la Basarabia și avea o anumită influență asupra deciziilor adoptate în aceste chestiuni.¹¹

Un alt factor, ce a influențat organizarea administrativă a Basarabiei, în opinia noastră, a fost și starea de ignoranță a demnitarilor ruși, pentru care Basarabia era „terra incognita”. În primii ani de după anexare, chiar și funcționarii ruși de cel mai înalt rang, aveau foarte vagi închipuiri despre provincia anexată: unii credeau că Basarabia e în Asia, iar alții o confundau cu Georgia.¹² În aceste condiții, s-au evitat schimbările radicale în organizarea și funcționarea sistemului administrativ și au fost luate în considerație structurile administrative existente, legile și obiceiurile locale. „Suprimarea, de odată, a tuturor formelor de viață locale – menționa P.Cazacu – ar fi fost egală cu suprimarea însăși a vieții și aceasta nu convenea”.¹³

Acestea, consider, au fost principalii factori ce au direcționat politica administrativă a autocrației ruse față de Basarabia.

În încheiere constatăm următoarele:

În primele decenii ale sec.XIX nobilimea locală s-a opus politicii de deznaționalizare promovate de autoritățile rusești. Ulterior, oficialitățile ruse au întreprins măsuri energice de rusificare a nobilimii basarabene fapt ce a contribuit la slăbirea rezistenței clasei nobiliare din regiune.

Pe parcursul întregii perioade examinate nu a existat o conexiune în-

⁹ Bezviconi, Gh. Profiluri de ieri și azi. În: Fapte trecute și basarabeni uitați.- Chișinău, 1992, p.37.

¹⁰ Сироткин, В.Г. Борьба в лагере консервативного русского дворянства по вопросам внешней политики после войны 1812 г. и отставка И.Каподистрия в 1822 г. În: Проблемы международных отношений и освободительных движений. Москва, 1975, с.7.

¹¹ Boldur, A. Istoria Basarabiei. București, 1992, p.319-320; Babii, A., Vrabie, E. Alexandru Scarlat Sturza (1791-1854). În: Revista de istorie a Moldovei, 1992, № 4, p.64.

¹² Кассо, Л. Россия на Дунае и образование Бессарабской области.- Москва, 1913, с.228.

¹³ Cazacu, P. Moldova dintre Prut și Nistru.(1812-1918).- Chișinău, 1992, p.98.

tre administrație și cei administrați. Administrația rusească a fost o castă închisă și străină, impusă cu forța și menținută cu forța.

Sistemul administrativ de sorginte rusească implementat în Basarabia a preluat fidel și viciile caracteristice acelu sistem. Abuzurile administrative, malversațiile financiare, birocratizarea excesivă a circuitului administrativ au influențat substanțial funcționalitatea instituțiilor administrative, făcându-le ineficiente.

Administrația Basarabiei a fost un instrument docil de realizare a politicii coloniale rusești în regiune. Deznaționalizarea și discreditarea sistemului național de administrare, ignorarea instituțiilor și practicilor administrative locale, defăimarea normelor de drept moldovenești a fost o preocupare constantă a autorităților administrative rusești.

Politica administrativă a autorităților rusești în regiune era bazată pe principiul aplicării standartelor duble în unul și același teritoriu. Un regim administrativ preferențial era aplicat față de coloniștii transdanubieni stabiliți în regiune cărora le era atribuit rolul de sprijin social al absolutismului rusesc în Basarabia.